

HAŞPIHNAIR

HAŞPIHNAIR
GİZER

85

8

SAYI
HE

YIL
AFYON
HALKIN

31-10-940

Daimî Yazıcılar

Lütfi Engin — Hüsnü İrkil Ata — Sadettin Bayburi
Sabahattin Öz — Ahmet Ünal — Hayrettin Çizer
Bekir Sıtkı Sencer — M. Zihni Çerçel
Süleyman Hilmi Gönçer — Zeki Eler.

İÇİNDEKİLER

Dil Bayramı :	Şevket Kutkan
30 Ağustos Nutku	Necip Ali Küçüka
Köy Gecesi Konuşması :	Hüsnü İrkil Ata
Ata sözü derlemeleri (At üzerine)	" " "
Hazin bir yıl dönümü :	Salâhaddin kayal
Duyurmalar.	T. P.

1 - Cümhuriyet ve devrimin anlam ve yapımı hakkındaki yazılarla, mahallî tetkikler ve Halkevlerinin giderine uygun yazılara dergimizin sayfaları minnetle açıktır.

2 - Münevver gençlerimizin vatanî ve ulusal mevzulara, memleket ve tabiat güzelliklerine ait yazıları için dergimizde yer ayırdık, ilgilerini ve yazılarını memnuniyetle bekleriz.

CİLT : 8. TAŞPINAR SAYI : 85

Afyon Halkevi Tarafından

Her Ayın Ondokuzunda Çıkarılır.

İdare Yeri : Afyon Halkevi.

Eylül / 1940

DİL BAYRAMI

CEMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
ARMAGANIDIR

26 Eylül Dil-Bayramı münasebetiyle Dil Edebiyat kolu âzasından Şevket Kutkan tarafından yapılan bir konuşma.

Sayın Yurtdaşılarım :

Bugün, buraya, güzel dilimizi yabancı sözlerden arıtma ve yükseltme yolunda yapılan çalışmaların sekizinci bayramını kutlamak için toplandık. Bu milli bayram hepinize mutlu olsun .

Bundan sekiz yıl önce, 26 Eylül 1932 de, Ebedî Şef Atatürk'ün koruyucu başkanlığı altında toplanan 1 inci Türk Dil Kurultayından beri, onun nurlu ve kutlu elinin gösterdiği yolda durmadan yürüyor ve ilerliyoruz. O, bize dilimizin yüceliğini ve üstünlüğünü öğretti. Çokyakın zamanlara kadar « Türk » sözü doğrudan doğruya « Kaba, cahil » anlamlarına kullanılıyordu . Türkçe, ancak münevver olmayan halk tabakasına ait köylü nün dili gibi idi. Münevverlerin, daha doğrusu, divan edebiyatı mensuplarının dili ise Arap ve Acem kelimeleriyle karışık. Bu, onlara göre bir süs, bir güzellikti. Medreselerin havasız, karanlık hücrelerinde yıllarca dirsek çürüterek tahtında müstetir "hüve,, yi bulmaya çalışanların dili bizim konuşma dilimiz değildi. Onlar söz gelimi « yangın çıktı » diyecek yerde « harık zuhur etti » derlerdi. Dünün bu zavallılığına gülüyoruz .

Biraz evvel arzettiğim gibi « Kaba, cahil » anlamlarına gelen « Türk » kelimesi Farsların dilinde, bunun tamamen aksine « güzel » sıfatının karşılığıdır. Büyük ve meşhur İran şairi « Hafız » bir gazelinde şöyle diyor : « eyer o Şirazlı Türk beni severse onun yüzündeki bir siyah bene Semerkandi ve Buharayı bağışlarım » . Buradaki « Türk » kelimesi güzel sıfatının yerine kullanılmıştır .

— Devamı 119 Sahifede —

30 Ağustos Nutku

Denizli mebusu Necip Ali Küçük tarafından
Dumlupınarda söylenen nutuktur.

Sayın arkadaşlarım :

Hemen bütün vatanın temsil edildiği şu boz vadide büyük seferin 18 inci yıl dönümünü neşe ve gurur içinde kutlarken ufuklardan aziz şehitlerimizin mukaddes ruhları karşısında en derin saygı ve tazim ile eğilmeği bir vazife bilirim .

Dumlupınar sadece bir zafer olmak itibarile emsali Türk tarihinde mebzulen mevcut bulunan harplerden biridir. Fakat Dumlupınar yalnız bir zafer değil henüz genişlik ve şumulünün takdiri için daha uzun yıllar beklememiz icap eden yeni bir devrin ve yeni bir hayat ufkunun açılması demektir. Bunun için Dumlupınar yalnız millî manada değil beynelmilî hacimde tarihin kaydettiği en büyük hadiselerden biridir. Her dürlü fazilet ve kahramanlık menkabelerile dolu olan bu hadise bizlerden sonra gelecek yüzlerce nesil için daima imtisale şayan bir ders olarak tarihin en şerefli köşesinde ebediyetlere kadar yaşayacaktır .

Arkadaşlarım :

Hep birlikte 18 yıl evvele dönerek o günleri süratla bir daha yaşayalım' En genç ve zinde unsurları Çanakkalede, Arabistanın ateşin çöllerinde ve Kafkasyanın buzlu şahikalarında mahv olmuş olan millet son hayat ışığı ile dört yıl dayandıktan sonra mağlup olmuştu. Türk vatani Türk milletinin izzeti nefsiyle şeref ve hay-siyetiyle mütenasip olmayacak bir sulha icbar edilmesi için elinden silahı alınmış, büyük hayat merkezleri işgal edilmiş. ordusu-tamamile dağıtılmış ve nihayet bütün bunların üstünde İstanbul boğazının füsunkâr sahilllerinde hanedanile geçireceği üç, beş günlük sefil bir ömür için vatanın sinesinde yapılmak istenilen bu emsalsiz faciayı duygusuz ve gaddar bir padişah tasvip etmişti. İşte böyle bir zamanda düşman İzmir'i işgal ederek adım adım Ana vatanın içine doğru nüfuz etmeğe başlamıştı .

Türk kanına has bir necabetle henüz muntazam kıtalar teşekkül etmeden evvel her dürlü imkânsızlık karşısında bile düşmanın ilerleyişi kuvayi milliye tarafından bir mukavemete maruz kalıyordu.

Aziz arkadaşlarım .

Fertlerde olduğu gibi millerin de kendilerine mahsus hassas noktaları vardır. Bütün bir milleti birden bire fevverana getirmek için bu hassas noktaya temas edilmesi kâfidir. O zaman millet yalnız heyecan, yalnız alevden ibaret mühip bir manzara teşkil eder. İşte Akdenizin kıralıçesi, sevgili ve güzel İzmir'in işgali Anadolu'da o kadar duradur ve o kadar derin bir tesir yaptığı bunun acısı Sivas ovalarında, Erzurum yaylalarında velhasıl bütün memlekette aynı kudretle ve aynı şiddetle duyuldu. Yaşadığımız korkunç günlerin bize ne feci akibetler getireceğini millî vicdan anlamakta artık tereddüt etmedi. Millet, elde mevcut bütün şartların baştan başa aleyhimize olmasına rağmen derhal mukavemet kararını verdi. Bir taraftan düşmana karşı müselfah mukavemetler başlarken diğer taraftan bunu bir sistem içine sokmak hareketleri de kendisini göstermişti. Erzurum kongresi ve sonra bütün memlekete şamil olarak yapılan Sivas kongresi bu şuurlu hareketin hakkile ilk kademesi oldu .

Yurddaşlarım :

Millî hissiyatın böyle gügreyip taşıdığı anlarda bütün milletin duygularına mihrak teşkil eden büyük dahiler yetişir. Fakat bunu her millet yetiştiremez. Bunlar kumaşları kuvvetli ve sağlam olan milletlerin içinden doğar büyük adam yetiştirmek büyük milletlerin kârıdır. İşte Atatürk Türk milletinin zekâ ve dehasını nefsinde toplamış hakikî bir dahî ve millî kahramandı. Büyük

Millet Meclisi tarafından kendisine azamî selahiyet verildiği vakit Partimizin banisi ve büyük baş kumandan bu millete yaptığı bir hitabede (Düşmanı memleketin harimi ismetinde boğacağım) demişti. Millete karşı yaptığı bu aleni vadinden bir sene sonra hakikaten dediğini işte şimdi üzerinde yıl dönümünü kutladığımız şu topraklarda yaptı. Ve ondan sonra milletin istikametini Akdenizin mavi ufuklarına doğru verdi. Ordu dokuz günde Akdenize vasil oldu. Şimdi bütün memleket aynı hisle Akdenizin yarattığı manevî aleme varmak ve ona nüfuz ederek temamlile hazm etmeğe çalışıyor. İstiklâl mücadelesi (bir ölüm ve dirim) davasıdır. Türk milleti bu davayı kazanmak için elinde mevcut bulunan bütün kaynaklardan istifade etti. Ve nihayet düşman

ordusuna mukabil bir ordu teşkiline muvaffak oldu. Elinden bütün servet menbaları gitmiş ve en feyizli toprakları düşman çizimleri altında inliyen yorgun ve bitkin bir milletin azzaman zarfında kendisini tophıyarak mücehhez bir ordu ile meydana çıkabilmesi için ne kadar enerji sarfettiği ve harbin ne büyük fedakârlıklar ve mahrumiyetler mukabelesinde kazanıldığını düşünürsek buna hayret ve hürmet etmemek kabil değildir. Bunun için gelecek bütün Türk nesillerine İstiklâl mücadelesi, ferağat ve kahramanlığın bir nümunesi ve bir timsali olarak kalacaktır. Büyük kumandanlarımızın meharetle hazırladığı ve ordumuzun muvaffakiyetle tatbik ettiği taarruz karşısında düşman kuvvetle tahkim ettiği Afyon civarındaki tepelerden atıldıktan sonra son büyük ve kat'i muharebeyi işte bu saha üstünde veriyor. Ve son tali tecrübesini yapıyordu. 30 Ağustos günü bütün şiddetle harp devam ettikten sonra güneş son ışıklarını saçarak günün ömrünü ikmal ederken zafer perisi de artık Türk silahlarına teveccüh etmiş bulunuyordu. Viyana önlerinden beri izzeti nefsi her gün bir vesile ile kırılan ve her gün hayatına yeni bir fecaat destanı ilâve edilen mazlum Türk milletin menhus talii de gün takvimi içinde tarihin karanlık sahifelerine gömüldü. 31 Ağustos günü güneş hür ve bahtiyar şerefli Türkiyanın üstüne doğdu.

Arkadaşlar :

Her şey burada kazanıldı, şeref, haysiyet ve namusu milli burada ikmal olundu. İzmir ve hatta İstanbul buradan fethedildi eğer bu zafer olmasaydı Türkiye Orta Anadolunun bir bucağında malî ve siyasî hürriyete malik olmıyan küçük ve şerefsiz bir devlet olacaktı. Milletimiz tacıların efsanevî idaresi altında geri ve ibtidaî hüviyeti içinde herkesin her gün istihzasına hedef olan yaylalı ve yarı medenî bir millet muamelesi görecekti. Memlekette tek bir fabrika bacası tütmiyecek ve iktisaden tam esir bir halde bulunacaktık. İçtimaî hayatımız kadınsız daima yarım medenî vafını muhafaza edecekti. Milletin esasen dinamik olan ruhuna yeni bir hareket hamlesi vermek kabil olamıyacaktı.

Ey türk gençliği.

Burada kazandığımız zafer olmasaydı siz böyle yetişmiyecek bugünkü hayat telekkisine ve şimdiki mantık sistemine malik ol-

miyacaktınız. Siz bambaşka ve fakat tabiatı eşyayı zayıf gözle gören naciiz insanlar olacaktınız. İşte Türk Cumhuriyetinin yaptığı inkılâpların anasını ve esasını bu Baş kumandanlık zaferi teşkil eder. Bunun içindirki 30 Ağustos zaferi tarihimizde mevcut binlerce zaferin hiç birile kıyas kabul etmiyecek kadar muazzamdır. Alp Arslanın Malazkirt, Fatihin İstanbul zaferleri Türk milletin içtimaî bünyesinde devirler yaratmış hadiseler ise de Dumlupınarın mahiyeti bundan daha çok geniştir. Çünkü Dumlupınar yalnız bir devir deyiştirmedi.

Dünya tarihine de yeni bir fikir ve yeni bir akide ve yeni bir ruh getirdi. Bu ruhun izlerini bilhassa şarkta kendilerini müdafaa eden milletlerde bulabiliriz. Bu söz benim değil, Türk İnkilâbıle ciddi surette alâkadar olan başka memleketler mütefekkirlerinin sözüdür.

Arkadaşlarım :

Muharebe milletler için hakikaten elim bir şeydir. 31 Ağustos günü benim de gördüğüm düşmanın sefil ve perişan vaziyeti karşısında bir insan olmak sıfatı müteessir olmamak mümkün değilse de büyük hadiselerin kâffesi böyle büyük muharebelerden doğmuştur. İnsan oğlunun yeni bir hayata ve yeni bir zihniyete intibak etmesi için muhakkak bir parça kan dökülmesi lâzımdır. Bizim kazandığımız bu zaferin dünyaya getirdiği hakikat her milletin hürriyet ve varlığına hürmet etmek prensibidir. Evvelce henüz meşkûk gibi duran bu hakikat işte bu topraklarda akan kanla müsbet ve kat'i bir şekil almıştır. Bütün memleket gençliğinin artık riyazî bir hakikat olarak bilmelidirki bin bir hatıra ile bağlı olduğumuz ve üstünde hürriyetle teneffüs ettiğimiz bu topraklarda müstakil ve serbest yaşayabilmek için icabında ölüm fedakârlığı yapmak gerektir.

Ölmesini bilmiyen milletler için yer yüzünde hayat yoktur. Hürriyet ve istiklâl gibi hayatın en lezzetli ve en aziz mefhumları için bir hayat seve seve fada edilir.

Arkadaşlar :

Bu günlerde dünyanın geçirdiği en had buhran karşısında ihtimalki yine yurdum umumî menfaatleri bizden yine böyle bir fedakârlık istiyebilir. Türk milleti böyle bir dakikada kendisine

düşen vazifenin ne olduğunu bilmektedir. Bizim ilk vazifemiz bu zaferin o zamanki Garpcephesi kumandanı olan Büyük Millî Şefimizin etrafında yalnız bir ses tek bir nefes halinde birleşmektir. Millî Şefimiz; Atatürk ordularının muharebeyi yapan cephe kumandanı sıfatıyla nasıl çalışmış ve bizi nasıl selâmet sahiline götürmüş ise şimdi de daha geniş çapta ve aynı neticeye isal edeceğinden daha tabii ve daha müsbet bir şey tasavvur edilemez. Dünyadaki hadiseler hangi surette ceryan ederse etsin istikbale karşı emniyetimiz tam ve imanımız bütündür. Çünkü bütün tarihi, hürriyet ve istiklâl mücadelesinden ibaret olan milletimiz kendi varlığını kurmak ve kurtarmak için sonuna kadar döğüşmeğe aht etmiştir. Şimdi en derin tazim ve hürmet hisleriyle manevî huzurlarında bulunduğumuz şehitlerimize karşı bütün memleketin hissiyatına tercüman olarak söyleyebilirimki, ey aziz şehitler sizler rahat ve müsterih uyuyunuz. Uğrunda hayatınızı feda ettiğiniz bu güzel vatan, yarın icap ederse yine aynı samimiyet ve aynı kudret ve aynı kahramanlıkla bu günün çocukları tarafından müdafaa edilecektir.

Arkadaşlarım :

Bu günün hakikatından doğan kaideye riayetle her milletin hür ve müstakil olarak bu dünyanın nimetlerinden istifade etmeleri mümkün olduğuna kaniiz. Hiç bir milletin hayatı ve toprağı üstünde gözümüz yoktur. Sulhperveriz. Ve daima böyle kalmak isteriz. Memleketimizin mukadderatını idare eden Partimizin büyük şeflerinin kanaatı bu merkezdedir. Fakat şeref ve haysiyetimize hayat ve istiklâlimize zerre kadar dokunacak bir hadiseye asla tahammülümüz yoktur. Biz düşmanın en modern silahlarına karşı döğüşerek didişerek çarpışarak nasıl bu zaferi yaratmışsak şimdi de aynı iman kuvvetiyle ve büyük Şefimizin bayrağı altında yeni zaferler yaratmağ hazırız. Yeni Türkiyanın kurucusu Atatürk ile muharebelerde fani hayatlarını gaip eden aziz şehitlerimizin hatıralarını bir daha yad ve tebcil ederken, kumandanı bulunduğu Garp cephesi ordularına yüksek dirayet ve faaliyetle bir hayat ve hamle kudreti vererek harbin kazanılmasına âmil olan büyük kumandan Millî Şefimiz İnönü ile tek mil İstiklâl muharebesi kahramanlarına tazimlerimi sunarak sözlerime nihayet veriyorum .

— Dil Bayramının Devamı —

Yine, bundan 800 bu kadar yıl önce, Kaşgarlı Mahmut Türk dilini Araplara tanıtmak, öğrenmelerini temin etmek için yazdığı ve Abbasi halifelerinden birine taktim ettiği " Divanı Lügat - it - Türk ,, yani " Türk dilinin büyük lügat kitabı ,, adlı eserinde Türklüğe ve Türk diline iki hadis nakletmektedir. Hadisin birinin Türkçesi şudur : (Tanrı diyorki benim bir takım askerlerim varki adlarını « Türk » koydum; onları doğu tarafında yerleştirdim. Her hangi bir şey olursa kızdım onları üzerine Türkleri saldırtırım) görüyoruz ki bu hadiste Türkler bütün milletlerden üstün tutulmuştur. Diğer hadis de şudur : (Türklerin dilini öğreniniz; çünkü onlar kıyamete kadar hüküm süreceklerdir.)

İşte sayın dinleyicilerim ,

Başka milletlerin bile taktir ettikleri ve öğdükleri Türkçemizin yabancı sözlerden temizlenmesine, güzelleşmesine esaslı surette, budan sekiz yıl önce başlandı .

Ebedî Şef 12 Temmuz 1922 de « Türk Dil Kurumu » nu kurdu. Kurum, o gündenberi, bu yolda her gün bir adım daha ilerleyerek çalışmakta dır. Sekiz yılı dolduran bütün çalışmalar tek bir şey içindir : Yazı dilimizi konuşma diline yaklaştırmak . Bu ülküye doğru durmadan ilerleyoruz. Hele yeni Türk harflerinin kabulünden sonra, artık dağda koyunlarını otlatan çoban bile elindeki gazeteden, Reisi Cumhurun nutkunu okuya bilmektedir. Bu, bizim için bir kazançtır. Size eski karışık dille yani Osmanlıcayla temiz, düzgün, inci kadar güzel Türkçemiz arasındaki farkı anlatmak için iki şiir okuyacağım. İlk önce okuyacağım parça büyük ve ölmez şairimiz Fuzulinindir .

Menemki kafilesalar-ı kârban-ı gamem
Müsafir-i reh-i sahra-yı mihnet-ü elemem

Hakir bakma bana kimseden sağıınma hemem
Fakir-i padişah - âsâ gedayı muhteşemem

Sirîşk tahtı revandır, bükâ - vü - âh alem
Cefa - vü - cevr mülâzım, bela - vü - dert haşem

Ne mülk- ü - mal bana çerh verse memnunem
Ne mülk - ü - malden avare kılma mahzunem

Egerçi müflis - i pest - ü muhakkar - u - dânem
Demadem öyle hayal eylerem ki Karûnem

Köy Gecesi Konuşması

18/9/940 Tarihinde Evimiz salonunda Dil,
Edebiyat Ş. Reisi Hüsnü İrkıl Ata tarafından
yapılmıştır.

Saygılı dinleyicilerim :

Memleketimiz nüfusunun yüzde doksanına yakını köylü ve çiftçi olduğundan çok iyi bilirizki Eylül ayı bizler için en çok verimli bir aydır .

Harmanımızı Eylülde tamamen kaldırırız, bağlarımızın bahçelerimizin mahsullerini toplarız, kışık tedariklerimizi yaparız, bulgurumuzu, tarhanamızı buğdaylarımızı ambarlara atarız ve sonra da ele geçirdiğimiz biraz para olur ve vaktimiz de gelmiş bulunursa düğün hazırlığına katılırız .

Eylül ayı bizim uzun aylar kar, yağmur, güneş ve rüzgâr altında ezici, yorucu olarak geçen çalışmalarımızın mükâfatını tamamen verir, eğer vaktinde tarlamızı güzel nadas etmiş tohumları iyi temizleyüp vaktinde ekmiş, ağaçlarımızı budayup aşılarımızı yapmış, orağa zamanında girüp harmanımızı toplamış isek bu çalışmanın bir değeri olur. Ve meyveyi

Eski harfleri çeşmelerin üstündeki kitabelerde ve cami duvarlarında resim gibi seyreden yeni nesil, Cumhuriyet çocukları, bu okuduğum parçadan hiçbirşey anlamamışlardır. Bir de şu su gibi akan şiiire, şu temiz Türkçeye bakın :

Anne deniz nerde, Yalımız nerde?
Hani " gideceğiz yakında ,, der de
Beni uyuturdun dizinde anne

Geçende ablam da öyle diyordu
Bu bahar İzmirde girmezse Ordu
Kanmam sözünüze sizin de anne

Yeşil bir bahara büründü dağlar
Bülbüllü bağçeler, üzümli bağlar
Kimlerin işine yarıyor anne ?

O bağlar nerede, bağçeler nerde ?
Her akşam güneşin battığı yerde
Gözlerim İzmirli arıyor anne

Şimdi bir kuş olsam, kanadım olsa
İzmire giden yol, eğer bu yolsa
Birbaşına giderim anne

Bir çetin bilmece sorsam paşadan
Söylemem memleket bağışlamadan
Mutlaka İzmirli isterim anne

Kemalettin Kâmi

Sayın yarttaşlarım, işte, kutladığımız bayramın manası budur: Halkın anladığı gibi, halkın konuştuğu gibi yazmak, öz Türkçe yazmak ... Bayramınız, bayramımız kutlu olsun .

mahsulü tam toplamış oluruz, fakat bunları vaktinde yapmamış isek iki elimiz de böğrümüzde kalmış olur .

İşte dünyalar yaşadıkça yaşamağa hak kazanmış olan Türk milleti de topluluk halinde en çok beklediği özlediği günleri göğüs kabartacak şanlı vak'alarını hep Eylül ayında ele geçirmiştir . Ben bütün tarihteki vak'aları anlatarak başınızı ağrıtmak istemem, yalnız hemencecik hatırıma geliveren beş on tanesini işte sıralayorum .

2 Eylül 1925 : Türbelerin, tekkelerin kapatıldığı bütün memurların kıyafetlerinin sağlandığı bir gündür .

4 Eylül 1919 : Türk milletinin uzun yıllar esaretinde kaldığı Osmanlı saltanatından kurtulmağa kalkındığı tarihtir. Biz buna Sivas kongresinin toplandığı tarih diyoruz. (Hakimiyet milletindir Vatan bölünmez parçalanmaz bir bütünlüktür tek bir parçadır) dediğimiz gündür. Gönlümüzde Afyon'un yeri neise İzmirin de Edirnenin de Konyanın da ve sair vilâyetlerimizin de yeri birdir . Bunlardan birisine gelecek felâket ve kederden hepimiz üzülmüş saadetlerinden de hepimiz sevinç duyarız. Elimize aldığımız bir avuç toprak bütün Türk vatanının zerrelerinden meydana gelmiştir. Bizi birbirimize sıkı sıkıya bağlayan en büyük bağlardan birisi olan (Vatan) bağı, birlik, işte ilk önce bu tarihte kuruldu .

7 Eylül 1919 : Bizi bu çatının altına toplanmağa fırsat veren C. H. Partisinin ilk kuruluş günüdür .

İnsanlar yaşamak için nasılkı doktorların görüş seziş ve anlayışlarına kendilerini uydurmağa mecbur iseler milletler de yarınki hayatlarının bugünkü hayatlarından daha güzel daha rahat daha mesut geçmesini temin edebilmek için Partilerin çizmiş oldukları programlar yollar üzerinde yürürler .

Doktorlar hastalarını eyiletmek için her bünyenin mızacına göre ilaç verdikleri gibi partiler de milletin bünyesine en uygun şekilleri arayup bularak ortaya atarlar bunları millete kabul ve hazmettirirler ve böylece muvaffakiyet temin ederler .

Bizim Partimiz C. H. P. milletin içinden bağrından doğmuş milletin hakikî dilek ve duygularını en keskin bir göz ile görüp

sezmiş ona yakışacak yolları tam bir isabetle bulmuş ve göstermiştir. Onun içindir ki bütün vatandaşlarca sevilmiş sayılmış ve tanınmış milletçe kabul olunan programdan bir tek adım bile dışarıya çıkmamış, vaidlerini temamilere yerine getirmiş ve milleti bugünkü mevkiine ulaştırmıştır.

9 Eylül 1922 İzmirin kurtuluş günüdür : Milletçe ayaklanmamıza sebep olan İzmirdir. Çok haklı olduğumuzu, İzmirsiz bir Türkiye nin kalpsiz bir insan gibi yaşayamayacağını bütün dünya ya evvela söz ile sonra da silah ile anlatmağa çalışarak herkesin kafasına (Türkün hakkıdır. Hem de kılıcı ile yeni baştan hak kazanmıştır) hakikatını sunduğumuz, bütün düşmanlarımıza gücümüzü kuvvetimizi ikrar ve tasdik ettirdiğimiz bir davanın tam muzafferiyetle kazanıldığı gündür. 9 Eylülde sevgili İzmir 3 sene 3 ay 25 gün düşman elinde kaldıktan sonra artık bir daha başka ellere geçmemek kaydıyla yeniden bizim oldu ...

12 Eylül 1919 : Osmanlı saltanatı ile işimiz kalmadığını gösterdiğimiz bir gündür. Sivas kongresini kapatarak artık kendi başımıza buyruk olmaya kendi işimiz yani kurtuluşumuz için İstanbuldaki Padişahı ve onun oyuncağı olan hükümetini tanımaya lüzum ve mahal bırakmadan yürümeye düşmanı yurttan kovmaya ilk karar verüp işe başladığımız gündür. O güne kadar Anadolu İstanbulla bağlı idi o günden itibaren İstanbul Anadolu ya bağlanmağa mecbur kaldı.

13 Eylül 1921 : Uzak yakın tarihlerimizde en çok sevineceğimiz, göğüs kabartarak iftihar edeceğimiz bir gündür. Düşman İzmir'i işgal etmiş ileri yürüyüşe geçmiş iken birinci ikinci İnönü harplarında mağlup olmuş idi, bunların intikamını çıkarmak için pek çok hazırlıklı ve hedefi de Ankara olduğu halde büyük bir taarruza kalkıştı ve 13 Eylül akşamı bir hezimete uğrayarak geriye çekildi, dünya tarihleri buna (Sakarya harbi) derler yalnız böyle bir harp bir milletin dünyada yaşamasına hak verir. Bizim ise Sakaryadan üstün zaferlerimiz de vardır.

13 Eylül 1925 : Türk vatandaşlarının hepsinin bilgili, anlayışlı olmasını istemek Devletin birinci vazifesidir, bu vazifeyi yerine getirmek üzere Atatürk İstanbulda (9 Ağustos da) millete bir müjde vermişti. Bu müjde. Yeni harflere dairdi. İşte Hükû-

met Reisi sıfatıyla Millî Şefimiz İsmet İnönü de 13 Eylül de Malatya'da harf inkılâbının muhakkak surette, ve Atatürk'ün dilediği emrettiği şekilde yerine getirileceğini Hükûmet reisi sıfatıyla bütün millete anlattığı tarihtir .

18 Eylül 1921 : Türk milletinin en büyük evladı olan Mustafa Kemal'e en büyük rutbe olan müşirlik verildiği tarihtir ...

18 Eylül 1922 : Anadolunun düşmandan temamiyle kurtulduğu gündür .

Kısaca sayıverdiğim şu tarihler bize tabiat ile Türk milletinin hayatı görüş ve duyularında, beraberliği göstermiş olması itibarıyla ne kadar da mânalıdır.

Bir milletin varlığı kudreti tarihten gelir. Tarihi parlak olan milletler hiç bir vakit istiklallerini gaip etmezler, türlü türlü tehlikelere uğraya bilirler, fakat bu tehlikeleri atlatarak varlıklarına kavuşurlar. Başkalarını düşünmeyelim Türk milleti bu hakikata en canlı bir misaldir .

İşte sevgili dinleyicilerim : Ben de sizinle görüşmek için 18 Eylül tarihini seçmiş olmakla büyük bir sevinç duyuyorum . 20 sene evvel bugün ne kadar sevinmiş isek en büyük tehlikelerden yakamızı kurtarmış vatanımızın temamina sahip olmuş isek 18 Eylül 1940 tarihinde de eskisinden bin kat daha fazla kuvvet ile kudret ile dünya yüzünde var olmak saadeti içindeyiz .

Bunu ancak ve sadece kurulduğu günden beri milletin memleketin saadeti temin etmeğe çalışan ve uğraşan C. H. P. sinin mevcudiyetine borçluyuz. Partimizim tuttuğu ve güttüğü siyasetin ne kadar yerinde olduğunu bugün görmeyen anlamayan bilmeyen kalmamıştır. Misafir perver olmak kadar sözünde durmak ile de tanınmış olan Türk milleti dünya ahvalinin geçirdiği akıl şaşırtıcı buhranlardan hiç bir sarsıntı duymadan ve hiç bir zarara uğramadan tam müstakil, dinç ve kuvvetli olarak ayakta duruyorsa bunu doğrudan doğruya başta Millî Şef İsmet İnönü'nün bulunduğu C. H. P. sinin eyi görüşlü idaresine borçluyuz .

Cumhuriyet Halk Partisi 1919 tarihinden 1939 tarihine kadar 20 senelik bir zemam içinde millî duyguyu uyandırmak kültürü ilerletmek, vatani yükseltmek hususunda ki programı harfi harfine yerine getirdiği, vatandaşlarına verdiği sözü tuttuğu, işleri

en iyi şekillerde başardığı gibi 1939 yılında başlayan yeni dünya harbi karşısında en iyi en sağlam en doğru yolu tutarak millete gösterdi .

İnsan olmak dolayısıyla büyük küçük demeyerek bütün milletlerin yaşamak hakkını kabul eden bir düşünce ile ittifaklar yaptı, milli mevcudiyetin tehlikeye düşeceği anda harekete geçilmesi serbestisini elinde tuttu ve tam bir yıldan beri de bu yola bütün kalbi ile ve samimiyeti ile döküldü .

Sulh başkalarından sadaka dilenir gibi dilenmek ve yalvarmak ile elde edilmez. Sulh, ancak harbe hazır olmak ve silah elde tutulmakla kazanılır, başka milletleri yıldırarak gibi Türk milletini de yıldırarak yolunu bulamayan insanlık düşmanları; bizim elde silah hazır durmaklıgımızdan elbette kocunacaklardır. Hiley-le iğfal ile dalavere ile bizi yolumuzdan çıkartamayan ve endişeye düşüremeyen insanlık düşmanları şimdi de yaptıkları tayyare hücumlarının kalp ve fikirlerde meydana getireceği yılgınlığa bel bağlar gibi görünüyorlar. Mert ve kahraman Türk milletini anlamadıklarını gösteren bir düşünceye kapılarak bizi de taayyere akınları ile korkutmaya kalktıkları gün yiyecekleri tokadın sille-nin tesiri ile ayılamayacak kadar sersemleyeceklerdir .

İstiklâl harbinde bir avuç barut, bir kaç top ve tüfenk ile nasılkı koca bir dünyaya arka vermiş bir düşmanı tepelediysek topraklarımıza göz diken ve diş geçirmeğe çalışan dünyanın en azılı düşmanını dahi; Millî Şefimiz kahraman İnönü'nün vereceği bir tek emir ile deremizde tepemizde, bağımızda köyümüzde şehirimizde boğup yok edeceğimizden zerre kadar şüphemiz yoktur.

Arkadaşlar :

Yalnız kendi kuvvetimize inanalım, yalnız kendi devlet adamlarımıza ve kumandan larımıza güvenelim, yalnız kendi sözümüzü işitelim ve dinleyelim. Gözümüz açık tetikte emir bekleyelim. Böylelikle dirki tarih nasip etmiş ise yeni bir Malazkirt yeni bir Sakarya yeni bir Dumlupınar daha kazanırız . Hoşça kalın arkadaşlar .

At Üzerine Derlenen Atasözleri

DERLEYEN

Hüsnü İrkıl Ata

Yürük at kendi artırır yemini .

At yedi günde, it yediği günde belli olur.

Yem vakti attan, yal vakti itten sakınmalıdır.

At ahırında, tavuk beslenmez.

Küheylan at çul içinde de belli olur.

Boş torba ile at tutulmaz .

At binene, kürk geyene yakışır.

At binenin kılıç kullananındır.

Eğreti ata binen tez iner.

At ile eşek yarışamaz .

At binicisine göre şahlanır.

Yemlikler boş kalınca atlar tepişir.

Attan düşene tımar, deveden düşene mezar gerektir..

Atı alan Üsküdarı geçti .

At ölür, itlere bayram olur.

At olur meydan olmaz, Meydan olur at olmaz.

Atın ölümü arpadan olsun .

Yaş, at içindir.

At murattır.

Bahşiş atın yaşına bakılmaz .

Bir sürçen atın başı kesilmez .

At, avrat, yiğidin bahtıdır.

At atı bastırır, yiğit yiğidi bastırır.

Yoğun bilekli yanık doru; yorulmadan ölür.

Yay boyunlu yatık omuzlu atlar yel gibi gider.

At, yiğit yoldaşdır .

Hazin Bir Yıl Dönümü

[83 inci saydan devam]

Selâhaddin Kayal

Gök yüzünü kaplayan bulutlar tamamen bu noktaya birikmiş bütün kudretlerini üzerimize döküyordu. İşte bu anda ve şu noktada yine bir su akıntısı ile karşılaşmış bulunuyorduk. otobüs şösanın sol tarafını takip ediyordu. Selin aktığı şu noktaya gelince, yukarıda aynı seviyede akan suyu; en ufak bir sarsıntı hisetmeden; otobüs burasını da aynı muvafahiyetle geçeceği ümidiyle ilerledi işte bu ilerleyiş bu korkunç ve facia yaratan mahalle bizi bu akan suyun bulunduğu yere atup tekerlekler suya çarpıp bir kaç metre ilereyince önümüzden geçen sular şahlandı bir duvar halinde yükseldi. Bu temas sol tarafımızda şuralarda yukarıdan gelen suların üzerine yığılan ve suyun sathından 25 hatta 30 santim kadar kalınlık teşkil eden buz tabakalarının altında sıkışmış bir halde kalan sular bu çarpış ve bu hareket karşısında sıkışık bulundukları buz tabakaları aynı anda ve temas saniyesinde parçalarak sular yıldırım suratile üzerimize hücumla kuvvet bulmuş ve bu su tazyiki karşısında motor derhal istop etmişti. Önümüzde yükselen su sütununun makinanın durmasile aynı zamanda ittiği görüldü. fakat bu kuvvetli ceryanın tam merkezinde kalmış bulunuyorduk. Solumuzda üzeri buz tabakaları ile örtülü altdan kuvvetle akan su sağımızda şösanın kenarlarında şelale halinde akan sularla şuralardan şuralara kadar tamamen dolmuş bulunuyordu. yağmurun ve dolunun yağışı aynı şiddet ve aynı suretle berdevamdi. Şoför derhal korkmayınız bir şey yok araba ağırdır bizde kalabalığız su bize bir şey yapamaz arka kapıyı açmayın demişti. Bulunduğumuz yerde bir müddet kaldık. Gözlerimiz arabanın sağ çamurluğu ile suyun aktığı mahal arasındaki mesafedeydi. içeride derin bir sukûnet ve sessizlik vardı bu hal ne kadar devam etti farkında değilim. Gözümün önünde homurdana homurdana akan kuvvetli bir su başımızda müthiş bir uğultu ile yağın buz etrafı-daire halinde sularla çevrili ölümün soğuk çevresi buz tabakaları üzerinden otobüsün içerisine bir seyyar gibi girmiş bizi kolları arasına almak istiyordu. Fakat her tehlike karşısında daima me-

tanet ve itidalini muhafazayı bilen çocuklarımız bu korkunç anda da en ufak bir taşkınlık göstermemiş soğuk kanlılıkla akıbetine intizar edivordu, öyle an geldiki: bulunduğumuz mahalden suyun aktığı tarafa bir az yaklaşır gibi olduk görüşümüzde aldanmıyor-duk, suyun akıntısı bizi sağ tarafa şösenin yanına sürükleyordu mesafenin gittikçe daraldığını görmeğe başladım şoför bir aralık su bizi sürükleyor dedi ne yazıkki: gördüğümüz vaziyet hakikat idi biz şu tarafa doğru kayıyorduk öyle bir an geldiki: Tekerliğin çamurluğu ile suyun aktığı mahal bir hat üzerine geldi. işte o anda otobüsün ön kısmı sağ tarafa meyil etti. o zaman şoför arkadaşlar su bizi sürükleyor başımızın çaresine bakalım arka kapıyı açınız atlayalım dedi. O anda içeride bir kaynaşma oldu. Şoförün yakınında olduğum için arka taraftaki vaziyeti tamamen görmeyordum saniyeler geçtikçe sağ tarafa meyil ziyadeleşiyordu bu vaziyette arka taraftan çıkacakları beklemenin doğru olmadığını düşünerek şoförün sol tarafından çıkarak suya atıldım ve bu müthiş akıntının tesirinden kendimi kurtarmıştım. O anda arkama baktım araba sağ tarafa tamamen meyl etmiş devrilecek bir halde idi bu sırada şu noktaya gözlerim dikildi arabanın arkasından suya atılanlardan bir kısmı muvazenesini kayıp ederek selhalinde akan suyun ceryanına kapılarak şu tarafa yuvarlanıyor ve su onları otobüsün devrileceği noktanın bulunduğu kısma getiriyordu. İşte burada bir kısım başlar oynayordu o anda otobüs bu taşlar üzerine yaslandı manzaranın dehşetinden ürperdim derhal ellerimle gözlerimi kapadım. Bir an öyle kaldım gözlerimi açtığım zaman su otobüsü 20 - 30 metre ileriye sürüklemiş yan tarafına yatmış bir halde götürüyordu. İşte bu kayış ve bu gidiş Arif, Emin ve Abdullahı aramızdan aldı götürdü. Halkevimizin kıymetli üç uzvu bir daha avdet etmemek üzere ebediyete ulaştı.

Ölkü uğruna gözlerini kapayan azız şehitler: manevî huzuruna za geldik şu anda ruhlarınız belki etrafımızda uçuşuyorlar. Gözlerimize bakın kalplerimizi dinleyin nemlenen gözlerimiz sizin için ağlıyor çarpan kalplerimiz sizin mateminizi tutuyor. Mevcudiyetiniz aramızdan ayrılmıştır. Fakat manevi varlığınız dima aramızda yaşıyor ve daima yaşayacaktır. Bütün Afyon bütün bir kalp bir vücut gibi sizleri unutmadığımızı aziz hatıralarınızın kalbimizde

DUYURMALAR

Cumhuriyeti tarif ederken onu en iyi ve en manalı bir şekilde anlatmak için kelimeler ararız, ona millet hakimiyeti de deriz. Fakat Cumhuriyetin gayelerini göz önünde tutup da sınıf imtiyaz ve hakimiyetlerinin yer tutmamasını da istediğimiz için ona en çok yakışık alan tarifi (Halk eli ile halk için halk Hükûmeti kurmaktır) şeklinde buluruz. Bu tarifi ne kadar yerinde olduğunu biz burada Afyonda bir kere daha görmekle yeniden sevinç duyuyoruz. Haziran ayından itibaren Baş Vekil Refik Saydam, Münakalât vekili Ali Çetinkaya, İktisat vekili Hüsnü Çakır arka arkaya Afyonu ziyaret ettiler Vilâyet erkânını halkı dinlediler etrafı dolaşup güzel intibalarla ayrıldılar. Bu defa da Maarif vekili Hasan Âli Yücel şehrimize gelerek Liseyi, Enstitüyü ve diğer okulları teftiş, ziyaret eylediler. Asırlarca süren saltanat zamanında bir nazırın memleket dahilinde seyahata çıktığı pek nadir vakalardandır. Dört ay gibi kısa bir zaman içerisinde dört vekilin Afyon şehrine uğraması, halkın işlerini mahallinde görüp incelemeleri, ne kadar manalı bir hadisedir .

Maarif vekili bu ders yılı başında talebe velilerine, öğretmenlere talebeye yaptığı hitabeler ile nasıl bir zihniyet ile çalışılması lâzım geleceğini bildirdiği gibi şimdi de bu hitabelerin memleket dahilindeki akislerini bizzat mahallinde görmek üzere tetkik seyahatine çıkmış bulunuyordu. Mekteplerde doğrudan doğruya talebe ile öğretmenle ve dışarıda halk ile temas etmekten büyük bir zevk duyan Maarif vekili, Afyonda sırf vatanî bir endişe ile ve fevkalâde feragat ve fedakârlıkla çalışarak vücade getirilen Çocuk Esirgeme Kurumunu ve onun talebe pansiyonunu sureti mahsusada ziyaret ederek müessesenin faaliyetinden ve bu mesaiddeki ciddiyet ve intizamdan büyük bir memnurluk duymuş ve ilgililerini taltif eylemiştir. Her vilâyetimizde böyle bir çocuk esirgeme kurumu talebe pansiyonunun vücut bulmasını bu vesile ile de temenni ederiz .

yaşamakta olduğunu ifadeye geldik, sizler yaşayan ölümler zümresine dahil olmuş azizlersiniz. Mefkûre şehitlerinin makberi Türk milletinin kalbidir. Sizler bizim kalbimizde yaşayan varlıksınız . Bize tevdi ettiğiniz vediale milletinin temiz ve cömert eli koruyor. Ebedî istirahatgâhınızda müsterih yatacaksınız size sonsuz şükran size bin hörmet.

— Bitti —

HALKEVLERİNİN ÇIKARDIKLARI DERGİLERİ AŞAĞIYA YAZIYORUZ.

Halkevlerinin Adı	Derginin Adı	Halkevlerinin Adı	Derginin Adı
Halkevleri (Ankara)	Ülkü	İzmir	Fikirler
Adana	Görüşler	Konya	Konya
Afyon	Taşpınar	Manisa	Gediz
Antalya	Türk Akdeniz	Merzifon	Taşan
Bafra	AltunYaprak	Mersin	İçel
Balıkesir	Kaynak	Milâs	Yeni Milâs
Bursa	Uludağ	Muğla	Muğla
Burdur	Burdur	Niksar	Ülker
Denizli	İnaç	Trabzon	İnan
Elâzığ	Altan	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Yeni Türk	Sinop	Dıranaz
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	Niğde	Akpınar
Giresun	Aksu	Yozgat	Bozok
Isparta	Ün	Kayseri	Erciyeş

ABONE:

Seneliği (120) kuruş Abone için Halkevine baş vurulmalıdır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Yahya Akın.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

Murat Molla Kitapsarayı
İstanbul

Tayyareye Yardım Edelim !
Çünkü; rahat ve mesut bir vatan, seması
tehlikesiz olan yerdir.

10 Kuruş

TÜRK TARİH KURUMU

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/800120
DERGİLER TAŞPINAR VIII, 81-85 (1940) Markası: .MARKASIZ
Bulunduğu Yer: Konusu:

